

Milan Dekleva

Odjedanje božjega

Emonica, Ljubljana 1988

Ob izidu pesniške zbirke Milana Dekleve *Narečje telesa* (1984) je Boris A. Novak zapisal, da Dekleva »še zmeraj ni pravično ocenjen« in da gre za enega najmočnejših in najčistejših glasov, kar jih premoremo. Obe trditvi sta bili še kako resnični, vendar je danes položaj drugačen. Da je pesniški glas Milana Dekleve eden najmočnejših in najčistejših, še vedno in še bolj drži, v vrednotenju poezije pa je po zadnjih dveh pesniških zbirkah *Zapriseženi prah* (1987) in *Odjedanje božjega* (1988) toliko kompetentnih in suverenih komplimentov, da je lamentacija o nepravični oceni danes odveč.

Odjedanje božjega je do zadnjih nians izdelan dokument Deklevove pesniške taktike. Ta je že v *Zapriseženem prahu* dosegla zavidljivo raven. Poezija Milana Dekleve je v svojem razvoju mimo vseh pesniških trendov (čeprav ni zanemarjala njihovih postopkov mehčanja in odkrivanja besed) pronicala vedno globlje v jezik in je v *Odjedanju božjega* našla idealno ravnovesje med prožnostjo in metaforičnostjo jezika na eni in sporočilnostjo na drugi strani. Prav šiv, ki povezuje besedo virtuoznost s pomensko pregnantnostjo, je rdeča nit njegove poetike. Dekleva se nikoli ne izgublja v retoričnem izčrpanju jezika niti ga lepa bolečina življenja ne zavede v manifestativno sporočanje življenjskih resnic. Neprestano čez središčnico niha med globino jezika in zrcalno podobo sveta, v temperamentnem, toda mehkem, uravnoteženem vijuganju med jezikom in svetom združuje usodo sveta v poeziji.

Poezija, kot jo piše Milan Dekleva, je poezija sinteze. V značilni atmosferi, v kateri se melanholija bluesa in vitalnost jazza tu in tam približujeta, vendar pa nikoli ne dotakneta »lascivnosti popevk«, se združujejo besede in stvari, metaforičnost in refleksija, grožnja neznosne beline in sled večnosti življenja, potrgane strune in akordi jezika, človekova duševnost, njegova govornica in življenje živali in rastlin. Deklevov pesniški jezik je potopljen v svet, pretaka se po njem in v svoji plimi in oseki zrcali njegove podobe.

»Ta špraha je mejna. Ves svet kliče/v človekov posluš,« govori Dekleva v pesmi *Poreklo jezika*. Mejna je, ker stoji na zdrsljivem

robu dveh svetov. Je njuna sinteza, nikoli ne dokončna, vedno na prehodu časa, neulovljiva, obstojna samo v pesniškem zapisu. Trdnejše sinteze ni, kajti »na stečaj odprti loputam v času«. Šele v poeziji se hlantanje po sintezi lahko za hip umiri. Nemir doseže svoj vrh in se po ozkem kanalu besede prelije v poezijo: »Ohlajamo se skozi govor/kot pred gostači stoječa jed« (*Mlečnica besed*).

Ontologija Deklevove poetike ne ustvarja in ne pušča nikakršnih iluzij. Razgrete čutnice telesa, ki sprejemajo signale praznega sveta, sveta, ki ga ni, ki je nič, se hladijo skozi jezik. Pesem je jesenski čas, bolečina in jasna zavest predzadnjega izdiha. Je zadnja meja pred neizrekljivim, pred razprtjem zadnje resnice, ki je ne moremo in ne smemo izreči. Pesem je najvišji ton človekove govorice, naslednja stopnja stvari razprši v prazni beli prah, ali pa je sakrilegij. »Pozimi si smrti darujemo. Nismo več pesem...« (*Domovi na štiri kote*). Seveda pesem ni dokončna, zadnja slika sveta. Je samo najvišji glas, ki brni na stekleni ovojnici božjega molčanja. Je provokacija molku, iskanje odovora v lastnem spraševanju. Protest zavesti in jezika zaradi »večne otišinjnosti bližnjega spanja« (*Žig za sečnjo*). Ne izreka dejstva »večne otišinjnosti bližnjega spanja«, je samo njegova slutnja. Kot je po drugi strani slutnja tudi »komaj povita večnost«, ki »zastoče v nas« (*Odjedanje božjega*). Ontologija Deklevove poezije je razpeta med negativno in pozitivno večnost. Obe sta enako nedoumljivi, obe sta srhljivi s transformacijo, ki jo ponujata. Srhljivi sta do bolečine, ki se prelije v lepoto. Večnost, ki ždi v stvareh, na ozadju skorajšnje transformacije razsvetli stvari s silovito lepoto. »Čutiti večno v minljivem je prag/komaj znosne lepote.« (*Vloga v minljivivo*).

Poezija Milana Deklele v *Odjedanju božjega* neprestano zasleduje občutek »komaj znosne lepote«. Išče ga v razpokah, ki nastajajo med večnim in minljivim. Tvega, da jo bo pri tem razcefral udarec destrukcije, vendar v zameno dobi lepoto. Ne zateka se v elitistično retoriko, še manj pa ji je do prozaičnega brbljanja: spušča se globoko v vsakdanji jezik in v globini besed povezuje svet v poezijo. Ne skriva svoje intimne navezanosti na svet, vendar moško prenaša njegovo bolečo minljivost. Pod snopom tragičnosti izgovarja mehko ironijo, nežnost in toplino.

Odjedanje božjega je, rečeno preprosto, toda poudarjeno, izjemno močna in lepa pesniška knjiga. Milan Deklela je z njo postavil novo mejo slovenskemu pesniškemu horizontu.

Jani Virk